MIKA

WALTARI

Secretul împărăţiei

Cele unsprezece epistole
ale lui Marcus Mezentius Manilianus
din primăvara anului 30

Traducere din limba finlandeză
și note de Teodor Palic

POLIROM
2016

Mika Waltari, *Valtakunnan salaisuus*

Copyright © The Estate of Mika Waltari and WSOY
First published in Finnish by WSOY in 1959 with
the original title *Valtakunnan salaisuus*
Published by arrangement with Bonnier Rights Finland,
Helsinki, Finland.
All rights reserved

© 2007, 2016 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: James Tissot (1836-1902), *Iisus vindecă orbii și șchiopii pe munte*, 1886-1894

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

WALTARI, MIKA

Secretul împărăției: cele unsprezece epistole ale lui Marcus Mezentius Manilianus din primăvara anului 30 / Mika Waltari; trad. din lb. finlandeză și note de Teodor Palic – Iași: Polirom, 2016

ISBN: 978-973-46-6013-1

821.511.111-31=135.1

Printed in ROMANIA

Cuprins

Prima epistolă 5
Epistola a doua 30
Epistola a treia 76
Epistola a patra 125
Epistola a cincea 142
Epistola a șasea 190
Epistola a șaptea 261
Epistola a opta 292
Epistola a noua 349
Epistola a zecea 407
Epistola a unsprezecea 509

— Explică-mi, te rog, de ce acea întâlnire neașteptată cu Iisus din Nazaret te-a mișcat până-ntr-atât, încât de atunci te ascunzi într-o încăpere întunecată, închisă cu două rânduri de zăvoare și nu vrei să vezi pe nimeni.

El a suspinat din greu, și-a șters fruntea și, evitându-mi privirea, m-a întrebat:

— Ce știi tu despre cel care a fost răstignit pe cruce?

I-am spus:

— Eu tocmai sosisem din Alexandria pentru a vedea cetatea Ierusalimului în timpul sărbătorii de Paște. M-am oprit lângă mulțimea care privea la cei răstigniți. Exact în acel moment soarele a dispărut de pe cer și s-a lăsat întunericul. I-am văzut patimile și moartea. În cea de-a treia zi de la moarte, i-am văzut mormântul gol și am auzit că a înviat. De atunci, nu mi-a fost gândul la nimic altceva, doar la el. Mi s-a povestit că tu i-ai dus crucea spre dealul supliciului. Bănuiesc că și tu ești încontinuu cu gândul la el. De ce? Să-ți fi spus el oare ceva deosebit?

Strângându-și fața în mâini, Simon din Cirene a spus:

— Nu, el nu mi-a adresat mie nici un cuvânt. Tocmai de aceea sunt atât de răscolit. El nu mi-a spus nimic, doar mi-a aruncat o privire.

Apoi a început să povestească:

— Eu nu am știut dinainte despre el. Pentru că nu am vrut să mă amestec în treburile politice, ci doar m-am supus exigențelor sinagogii celor sloboziți. Ceilalți doi, care urmau să fie răstigniți împreună cu el, erau tâlhari. Se vedea după fața lor. Eu tocmai mă întorceam de la câmp și mă oprisem să privesc. L-am văzut când a căzut din cauza crucii grele pe care o purta și nu a mai putut să se ridice. Era atâta lume că nu am avut cum să-mi continui drumul. O femeie milostivă i-a șters atunci fața de sânge și sudoare cu năframa ei. Dar el nu s-a mai putut ridica, iar soldații

romani l-au lovit cu încălțări țintuite cu fier. După ce s-a uitat la mulțimea din jur, sutașul a arătat spre mine. Iar eu m-am supus, pentru că am o inimă de sclav, iar ei au pus crucea pe spinarea mea. Atunci m-a privit Iisus și după aceea s-a ridicat de pe pământ cu picioarele tremurând. Fără să mă împotrivesc, am mers în urma lui și i-am purtat crucea până la locul unde el a fost răstignit. Să mă fi plâns autorităților după aceea, poate că sutașul ar fi fost pedepsit pentru abuz de putere, dar eu nu caut sfadă cu romanii. Am rămas să privesc când l-au întins pe pământ. Un soldat i-a ținut brațele apăsate sub genunchii săi, iar călăul i-a străpuns cu piroane încheieturile mâinilor. Atunci s-a uitat Iisus pentru a doua oară la mine. Iar eu am fugit în oraș și, după ce am ajuns acasă, m-am zăvorât în odaia mea întunecată.

Și-a șters fața cu amândouă mâinile, a scuturat din cap și a spus în continuare:

— Tu nu mă poți înțelege. În cursul vieții am văzut mulți oameni răstigniți pe cruce. Chiar și sclavii își băteau joc de confrații lor răstigniți, care fuseseră astfel pedepsiți pentru că omorâseră vreun stăpân prea crud sau ridicaseră mâna împotriva vreunui supraveghetor nedrept. Ochii mei erau indiferenți, pentru că am văzut prea mulți oameni sfârșindu-se în chinuri. Gândeam chiar că niciodată n-aș putea fi mișcat de suferința și de durerea oamenilor. Dar când el și-a aruncat privirea spre mine... Ei bine, în acel moment am simțit un fel de amețeală și mi-a fost teamă că pământul se va desface sub picioarele mele și mă va înghiți. Oare cum aș putea să-ți explic, când eu însumi nu înțeleg? După ce am văzut privirea acelei ființe lovite și însângerate, cu coroană de spini pe cap, nimic nu a mai avut valoare pentru mine. Un om nu poate privi în felul acela. Am mers în întuneric și mi-am ascuns capul sub veșminte și nici nu am ieșit în curte când s-a cutremurat pământul și pereții casei s-au zgâlțâit.

Iar a doua zi, călcând legea sabatului, am pornit în căutarea discipolilor lui, dar ei nu au vrut să audă de mine. Mai apoi s-a spus că discipolii lui ar fi dat vin să bea soldaților din gardă, iar după ce aceștia s-au îmbătat, ar fi furat corpul lui neînsuflețit din mormânt. Dar ceva din mine îmi spune că nu este adevărat. Un bărbat în stare să privească așa cum m-a privit el, poate învia și ieși din mormânt prin puterile sale. Dar explică-mi și mie cine este el și ce vrea!

— După cum am înțeles, i-am răspuns eu prudent, el a adus împărăția lui pe pământ. După ce a murit ca om, el a înviat, iar împărăția este aici, aproape de noi. Eu caut drumul care duce la împărăția lui. Speram că el îți va fi spus ceva și că voi avea poate de învățat de la tine.

Simon din Cirene a rostit abătut:

— Să-mi fi spus ceva... Dar poate nu m-a considerat demn de vorbele sale, când a văzut că fără nici o tragere de inimă i-am purtat crucea. De când i-am văzut privirea, până și apa de izvor are gust de mâl, iar pâinea mi se oprește în gât. Fiii mei îmi sunt mai străini, nu mă mai bucur ca înainte când mă uit la ei. Străini îmi erau deja, firește, fiindcă am vrut ca ei să primească educația de care eu nu am avut parte. Eleganța manierelor lor și știința pe care au dobândit-o mi-au umplut întotdeauna inima de bucurie, chiar dacă din conversațiile cu învățătorul lor eu nu înțelegeam nimic, fiindcă toate cunoștințele mele se limitează doar la experiențele pe care mi-a fost dat să le trăiesc. Dar, în cazul acesta, toată experiența vieții mele nu-mi ajută la nimic. Nu mai simt nici o bucurie și mă întreb dacă nu mi-ar fi fost mai bine să fi rămas sclav. M-aș duce la un fierar să-mi prindă lanțuri de picioare.

L-am întrebat:

— Ai auzit de blânzii pământului care-l așteaptă?

— Oare de ce crezi tu că am pus să mi se citească scriptura profetului Isaia? m-a întrebat el cu amărăciune în glas. Atât de multă lume caută în ultima vreme această carte, încât a trebuit să plătesc de cinci ori mai mult decât face ca să o am. Dar nu-mi ajută la nimic. Nu-mi mai vorbi mie de blânzii pământului! Cunosc vorbele care-mi deschid calea spre ei, dar nu vreau să mă amestec în treburi politice. Eu am aspirat toată viața la libertate, nu vreau să mi-o pierd din nou.

— Nu cred că ei au aspirații politice, i-am spus eu. Sau cel puțin nu acum. Ei cred că Dumnezeu – care s-a făcut om pe pământ, a trăit printre ei, a suferit, a murit și a înviat ca să se împlinească scripturile profeților – le va deschide lor porțile împărăției, într-un mod pe care, deocamdată, noi oamenii nu îl putem înțelege.

Simon din Cirene și-a înălțat umerii vânjoși, scuturându-se totodată, ca și cum ar fi vrut să se descotorosească de o povară nevăzută.

— Am cărat deci pe umerii aceștia ai mei crucea unui Dumnezeu viu! a spus el cu glas înspăimântat. Eu nu neg spusele tale. Inima mea îmi spune că tu rostești adevărul. El m-a privit de două ori.

Și a mai spus cu aceeași spaimă în glas:

— Adevărul este că eu auzisem deja povestindu-se cu înflăcărare despre un nou rabin, dar nu am făcut nici o legătură cu acel bărbat cu coroană de spini, în urma căruia mergeam purtându-i crucea. Abia când am ajuns la locul supliciului, după ce cineva mi-a citit inscripția de pe cruce, pentru că eu nu știu să citesc, am înțeles că el este același Iisus despre care auzisem deja vorbindu-se. Dar numai jumătate din tot ce se povestea despre el am crezut. Viața m-a făcut sceptic, de aceea minunile făptuite de Iisus nu m-au impresionat. Dar a fost o istorie care m-a pus

mult pe gânduri. În Ierihon trăiește un oarecare Zaheu, mai marele vameșilor și om bogat. Acest Zaheu se suise într-un sicomor ca să-l vadă pe noul rabin, căci pe acolo avea să treacă. Când a ajuns la locul acela, Iisus l-a strigat și el a coborât. Iisus a intrat în casa lui, chiar dacă acel Zaheu era vameș. După ce Iisus a plecat de la el, acesta a împărțit jumătate din averea lui săracilor și a restituit împătrit banii pe care-i luase prin înșelătorie de la cei pe care-i năpăstuise. Mai întâi l-au închis, pentru că el singur se denunțase, dar gândind judecătorii că-i sărac cu duhul, până la urmă l-au eliberat și l-au dat afară din slujbă. Gândind eu la această întâmplare, am ajuns să cred că pentru cineva care are o atât de mare putere încât să-l determine pe un bărbat bogat să-și împartă jumătate din avere săracilor și să-și recunoască public vinovăția, este o nimica toată să-i poruncească unui paralitic să se ridice și să meargă. Istoria lui Zaheu este într-adevăr un miracol nemaiîntâlnit vreodată. Tare mult aș vrea să-l întâlnesc pe acest Zaheu, pentru a afla din gura lui ce i-a spus Iisus din Nazaret, de-a putut el să facă ce-a făcut.

Ca roman, eu sunt un pragmatic, chiar dacă-mi este plin capul de filozofie greacă.

— Într-adevăr, această istorie este remarcabilă, am recunoscut eu. Să mergem chiar acum la Ierihon! Poate că Iisus l-a învățat pe acel Zaheu ceva esențial. S-ar părea că orice bogăție de pe pământ își pierde valoarea, în raport cu această învățătură secretă a lui Iisus. O revelație atât de importantă merită să fie prețuită. Tu însuți ai spus că doar de două ori te-a privit el și de atunci, pentru ochii tăi, nimic altceva nu mai are importanță.

— Oricât de repede am umbla noi, a spus Simon din Cirene, până la Ierihon este cale de-o zi, iar astăzi este ajunul sabatului. Pe de altă parte, în aceste zile n-aș vrea să plec din Ierusalim. Dacă el într-adevăr a înviat, atunci împărăția lui, despre

care tu vorbești cu atât de mult entuziasm, trebuie să fie aici, nu prea departe de noi, așa cred.

Avea dreptate. Nici apostolii nu se hotărâseră să părăsească Ierusalimul, pentru că așteptau ceva. Am spus:

— Ceea ce ne unește pe noi doi, este faptul că, deși străini de această istorie, am fost din întâmplare martori. Deși mă îndoiesc că a fost doar din întâmplare și mă întreb dacă nu am fost împinși să căutăm drumul spre el, într-un scop bine determinat. Dar, oricum ar fi să fie, inima ne-a fost rănită și nu ne vom putea găsi liniștea până ce lucrurile nu se vor limpezi.

Simon din Cirene mi-a răspuns amărât:

— Totul îmi era limpede, eu aveam drumul meu. Dar acum nu mai sunt liber. Mă zbat ca un pește prins într-un năvod. Nu mi-am dorit niciodată viața eternă, pe care fariseii speră să o dobândească ca răsplată pentru respectarea legii până la ultimul detaliu. Prea mulți sclavi am văzut eu murind, ca să mai pot crede într-o altă viață. Mai degrabă îi cred pe saduchei, care nu se amăgesc cu o asemenea speranță. La sinagoga celor sloboziți, nimeni nu discută despre viața eternă, iar rabinii noștri au la bază învățătura erudiților din Alexandria. Într-o oarecare măsură, trebuie să cred în magie, atât în cea care distruge, cât și în cea care vindecă, pentru că am văzut cu ochii mei. Respectând legea și dând de pomană celor săraci, în limitele bunului simț, îmi simt inima ușurată, fiindcă am cunoscut cruzimea și neîndurarea lumii. Dar nu cred că se poate cumpăra viața eternă doar cu fapte bune. Un om ipocrit nu-l va putea înșela pe Dumnezeu, și de-ar pune el să sune trâmbițele când va da cuiva de pomană. Nu, eu nu cred în viața de după moarte, nici în lumea umbrelor despre care povestesc atât grecii cât și romanii c-ar exista după moarte, nici că mă voi naște a doua oară sub formă de cocoș, cum au încercat unii să mă convingă la Cirene.